

A SZEGÉNYSÉG ÉS A SZOCIÁLIS ELLÁTÁSRA FÓKUSZÁLÓ NONPROFIT SZERVEZETEK SZÁMÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Barabásné Kárpáti Dóra –
Oroszné Ilcsik Bernadett – Csákné Filep Judit

Bevezetés

Az ENSZ 2015-ben elfogadott 17 fenntartható fejlődési célja (Sustainable Development Goals, SDG) között első helyen a szegénység felszámolása áll (SDG 1). A szegénység nem egy izolált társadalmi jelenség, hanem sokkal inkább egy rendszer-szintű akadály, amely gátolja a fenntartható fejlődési keretrendszer további elemeinek megoldásában való előrehaladást. Különösen jelentős az éhezés megszüntetésére (SDG 2), az egészség és jóllét biztosítására (SDG 3), a minőségi oktatáshoz való hozzáférésre (SDG 4), valamint a tiszta víz és alapvető köztisztaság megteremtésére (SDG 6) gyakorolt negatív hatása (Filho et al., 2021).

A szegénység elleni küzdelem összetett fellépést igényel, amelyben olyan szupranacionális szervezetek vesznek részt, mint az ENSZ, a Világbank, különböző nem kormányzati szervezetek, kormányzatok és szervezeteik, helyi önkormányzatok és közösségek, továbbá civil szervezetek (Pogge, 2017; Townsend & Gordon, 2002).

Annak ellenére, hogy számos szervezet különböző szinteken küzd a szegénység ellen, a 2025-ben mért Multidimensional Poverty Index (MPI) alapján a 6,3 milliárd emberből 1,1 milliárd él súlyos, többdimenziós szegénységben, akiknek több mint a fele gyermek (UNDP, 2025). Az Eurostat adatai alapján 2024-ben az Európai Unióban (EU) 93,3 millió embert, az EU lakosságának 21%-át fenyegette a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázata. A Magyarországra vonatkozó érték 20,2% (Eurostat, 2024).

A szegénység társadalmi és gazdasági hatásai túlmutatnak az egyéni depriváción: összefügg a mérsékelt gazdasági növekedéssel, a strukturális munkanélküliséggel és a mélyülő jövedelmi egyenlőtlenségekkel, kezelése ezért égető feladat (Filho et al., 2021).

Ezen indokok alapján tartjuk fontosnak a civil szervezetek és a szegénységi adatok kapcsolatának vizsgálatát. Tudomásunk szerint magyar kontextusban még nem készült olyan kutatás, amely régiós bontásban vizsgálná a szegénységi adatok és a civil szervezetek számának kapcsolatát. Munkánk során ezen alulkutatott témakörhöz szeretnénk hozzájárulni, a Magyarország régióiban a szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek lakosságarányos száma és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett relatív jövedelmi szegénységi arány és a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya közötti kapcsolat feltárásával. Elemzésünk során a következő kutatási kérdésekre keressük a választ:

- Feltárható-e kapcsolat a szociális civil szervezetek száma és az egyes magyarországi régiókra jellemző szegénységi adatok között?
- Feltárható-e kapcsolat a szociális civil szervezetek számának rövid távú (éves) változása és a szegénységi adatok éves változása között a magyar régiós adatok alapján?
- Magyar régiós adatokat vizsgálva feltárható-e kapcsolat a szociális civil szervezetek számának középtávú (ötéves) változása és a szegénységi adatok éves változása között?

Jelen bevezetőt követően a tanulmány következő része szakirodalmi áttekintést tartalmaz, amely a szegénység és a civil szervezetek definiálásának kérdésein túl a civil szervezetek szegénység elleni harcban betöltött szerepére is kitér. Ezt követően kerül sor a kutatás során felhasznált adatok és alkalmazott módszertan felvázolására, amit az eredmények bemutatása követ. Végül az összegzésben kap helyet az eredmények gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek, a jövőbeli kutatási irányoknak és a kutatás limitációinak bemutatása.

Elméleti háttér

A szegénység társadalmi jelentősége és hatásai miatt mind a közbeszédben, mind a tudományos életben gyakran használt fogalom. A szegénység értelmezése sokrétű. Egyrészt tekinthetjük úgy, hogy egész társadalmak szenvednek hiányt valamely jösszág tekintetében vagy értelmezhetjük a szegénységet a társadalom egy bizonyos rétegére vonatkoztatva (Aschauer & Málovics, 2012).

Az ENSZ meghatározása szerint a szegénység egy összetett és mélyreható állapot, amely messze túlmutat a pusztán pénzhiányon vagy az alacsony jövedelmen. Alapvetően az emberi méltóság, a választási szabadság és a fejlődési lehetőségek korlátozását jelenti, amely olyan súlyos nélkülözésekben ölt testet, mint az éhezés,

a tiszta ivóvízhez való hozzáférés hiánya, a nem megfelelő egészségi állapot vagy az oktatási lehetőségek beszűkülése (United Nations, é.n.). A Világbank a szegénység mérésére egyrészt a jövedelmi szegénységi küszöbököt határozza meg az országok jövedelmét figyelembe véve. Az alacsony jövedelmű országokban 3,00 USD, az alsó-közepes jövedelmű országokban 4,20 USD, míg a felső-közepes jövedelmű országokban napi 8,30 USD ez az érték (World Bank, é.n.). Másrészt annak kifejezésére, hogy a szegénység nem mérhető pusztán a jövedelemmel, hanem egyéb jóléti tényezők, mint az oktatáshoz, tiszta ivóvízhez, elektromos áramhoz és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés is hatással vannak rá, a Világbank, a jövedelmi szegénységi küszöbökön túl, a többdimenziós szegénységi mutató (Multidimensional Poverty Measure: MPM) módszertana alapján méri a szegénységet (World Bank, 2025).

Az Európai Unióban (EU) a szegénységet elsősorban relatív fogalomként értelmezik, amely nem csupán a jövedelem hiányát, hanem a társadalmi kirekesztődés kockázatát is magában foglalja. A relatív jövedelmi szegénységi arány az egyszerűbb mutató, amelynek jelentése, a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya. A szegénység fogalmának komplexebb mérése az AROPE-mutatóval történik (At Risk of Poverty or Social Exclusion), amely alapján a szegénységben való veszélyeztetettség akkor áll fenn, ha az egyénre az alábbi három feltétel közül legalább egy teljesül: a jövedelme nem éri el a nemzeti mediánjövedelem 60%-át (relatív jövedelmi szegénység), súlyos anyagi és szociális deprivációban él, vagy rendkívül alacsony munkaintenzitású háztartás tagja. Az EU-ban a szegénység a társadalom többsége számára elérhető életszínvonaltól való jelentős elmaradást és a közösségi életben való korlátozott részvételt jelenti (Eurostat, 2026).

A szegénység meghatározásának átfogó értelmezését adja Spicker (2007), aki szintén kiemeli, hogy a szegénység fogalma nem írható le egyetlen tényezővel, hanem tizenkét egymást átfedő jelentés köré csoportosítható. A Spicker (2007) által azonosított jelentéseket az 1. táblázat foglalja össze.

A magyarországi szegénység és társadalmi kirekesztettség elemzése során a kutatók többdimenziós megközelítést alkalmaznak, amely a relatív jövedelmi szegénységet, a súlyos anyagi deprivációt és az alacsony munkaintenzitást (együtt: AROPE mutató) egyaránt figyelembe veszi (Gábos & Tóth, 2024; Tátrai, 2025). A források rávilágítanak, hogy a szegénység hazánkban kifejezetten területi meghatározottságú, és erős koncentrációt mutat bizonyos régiókban és járásokban (Koós, 2015; Tátrai, 2025). Hazánkban a szegénység kockázata Észak-Magyarországon (25,7%), a Dél-Dunántúlon (24,7%) és az Észak-Alföldön (24,1%) a legmagasabb (Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021; Lakatos, 2025). Ezzel szemben a legkedvezőbb mutatókkal Budapest (11,2%), a Közép-Dunántúl (13,2%) és a Nyugat-Dunántúl (17,8%) rendelkezik (Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021; Lakatos, 2025).

1. táblázat: A szegénység jelentései

Jelentés	Leírás
1. Szükséglet	Az alapvető anyagi javak és szolgáltatások, mint az élelem, ruházat, fűtés és lakhatás hiánya.
2. Életszínvonal	Olyan fogyasztási szintet vagy életmódot jelöl, amely elmarad a társadalmi normáktól vagy a létminimumtól.
3. Korlátozott erőforrások	A szükségletek kielégítéséhez elengedhetetlen jövedelem, vagyon vagy egyéb gazdasági eszközök hiánya.
4. Alapvető biztonság hiánya	A váratlan kockázatokkal szembeni kiszolgáltatottság és a társadalmi védőháló hiánya.
5. Jogosultság hiánya	Az anyagi javakhoz és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés jogának hiánya.
6. Többszörös megfosztottság	Különböző típusú hátrányok (például rossz egészség, lakhatás és oktatás) együttes, egymást erősítő fennállása.
7. Kirekesztés	A társadalmi elszigeteltséget és a közösségi életben vagy intézményekben való részvétel lehetőségének hiányát.
8. Egyenlőtlenség	A szegénységet a társadalmi jövedelem- és vagyoneloszlás legalsó sávjában elfoglalt relatív helyzetként határozza meg.
9. Osztályhelyzet	A szegénységre, mint meghatározott társadalmi-gazdasági státuszra vagy a társadalmi hierarchia alján lévő pozícióra tekint.
10. Függőség	A túlélés érdekében az állami segélyektől vagy mások folyamatos segítségétől való tartós rászorultság.
11. Elfogadhatatlan nehézség	Olyan mértékű nyomort vagy szenvedést jelöl, amelyet a társadalom morálisan elfogadhatatlannak tart.
12. Gazdasági távolság	Az egyén vagy háztartás anyagi helyzetének jelentős elmaradása a társadalmi átlagtól vagy a medián jövedelemtől.

Saját szerkesztés Spicker (2007, 229-239.) alapján.

A járárok között jelentős, akár többszörös különbségek is mutatkoznak (Tátrai, 2022, 2025). A jövedelmi szegénység a legkedvezőbb helyzetű járárokban (pl. Győri, Szombathelyi, Budakeszi) mindössze 2–7%, míg a legrosszabb helyzetűekben a 40%-ot is meghaladja (Tátrai, 2022, 2025). A kutatások azonosították az ország tíz legmagasabb szegénységi és deprivációs rátájú járását, amelyek a legsürgősebb beavatkozást igényelnék: Edelényi, Baktalórántházai, Encsi, Mátészalkai, Csengeri, Kemecsei, Nyírbátori, Kunhegyesi, Gönci és Fehérgyarmati járás. Ezekben a térségekben a lakosság 45–55%-a él súlyos anyagi deprivációban (Tátrai, 2022, 2025).

A településszintű vizsgálatok szerint a szegénység nem csupán jövedelmi hiány, hanem a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága is, ami különösen a kisvárosokat és az aprófalvakat sújtja (Horeczki, 2023; Tátrai, 2025). A kisvárosok esetében a szegénység gyakran funkcionális: az egészségügyi szolgáltatások, a kulturális intézmények és a minőségi infrastruktúra hiányában mutatkozik meg (Horeczki, 2023). A kormányzati stratégia a leghátrányosabb helyzetű települések felzárkóztatására elindította a „Felzárkózó települések” programot, amely 300 kis-település szükséglet-alapú fejlesztését tűzte ki célul (Kopint-Tárki, 2020; Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021).

A szegénység komplex fogalom, amelynek számtalan rétege van. A szegénység jelentése jelentősen eltérhet a világ különböző tájain. A fogalom komplexitása is hozzájárul a szegénység mérése kapcsán tapasztalt nehézségekhez. A szegénység mérésének módjairól és fő trendjeiről Moatsos (2024) ír részletesen.

A szegénység felszámolásában jelentős szerepet töltenek be a civil szervezetek. Általános értelemben a civil szervezetek olyan csoportok, amelyek a magánszférán (üzleti szektoron) és a kormányzati intézményrendszeren kívül helyezkednek el, azaz függetlenek a kormányzati szervektől és nincs kereskedelmi érdekük. Attól függően, melyik jellemzőt tartják hangsúlyosabbnak, változik a használt terminológia. A Világbank a nem-kormányzati szervezetek kifejezést részesíti előnyben (Non-Governmental Organization – NGO), míg az ENSZ a non-profit szervezet (Non-Profit Organization – NPO) kifejezést használja. A civil társadalmi szervezet (Civil Society Organization – CSO) gyűjtőfogalomnak tekinthető a legszélesebb szervezeti kört magában foglaló kifejezésnek, mivel magában foglalja a kis, informális, közösségi alapú szervezetek és a nagy, jelentős befolyással bíró, helyi partnerekkel dolgozó nemzetközi civil szervezeteket is (Vlasaj et al., 2022). Rainey, Wakunuma és Stahl (2016) a civil szervezeteket jellemzőik alapján négy fő csoportba sorolta: (1) egy adott társadalmi cél érdekében szerveződő csoportok, (2) meghatározott csoportok véleményét vagy érdekeit képviselő szervezetek, (3) kutatásorientált, elsősorban tudás előállításával vagy alkalmazásával foglalkozó entitások, (4) kereskedelmi orientációjú szervezetek, amelyek jellemzően nonprofit formában működnek (pl. szociális vállalkozások) és piaci jellegű logikát is követhetnek. A tipológia alapján a szegénység felszámolása ellen küzdő szervezetek jellemzően az első csoportba, egy meghatározott társadalmi cél (szegénység) érdekében szerveződő kategóriába tartoznak.

A szubszidiaritás elve szerint a társadalmi problémákat azon a legalacsonyabb (legközelebbi) szinten kell kezelni, ahol az hatékonyan megoldható. Az állami vagy nemzeti beavatkozás csak akkor indokolt, ha a helyi szint erre nem képes. Az elv alapján a szegénység elleni fellépés hatékonyabb lehet, ha helyi közösségek és civil szervezetek végzik, mivel közelebb állnak a problémákhoz és jobban ismerik a helyi igényeket, mint a központi kormányzat (De Tocqueville, 1835; European Union, 1992).

A helyi civil szervezetek szerepvállalását a közösségi fejlesztés elmélete is kiemeli. A közösségi fejlesztés a helyi szereplők (lakosok, civil szervezetek, önkormányzatok) együttműködésén alapuló folyamat, amelynek célja a helyi szükségletek felismerése

és a közösségi megoldások kidolgozása. Ezek az elméletek alátámasztják, hogy a helyi civil szervezetek képesek felismerni a helyi szegénység rejtettebb formáit is, és rugalmasabban tudnak reagálni, mint a centralizált állami kezdeményezések (Henderson & Thomas, 2013; Ife, 2013; Arapovics, 2016).

Filho és munkatársai (2021) szerint a szegénység elleni küzdelem komplex rendszere hat fő pillérre osztható, amelyek együttesen biztosítják a fenntartható előrelépést:

- Oktatás és képzés: kulcsfontosságú a szegénységben élők számára biztosított erőforrások köre, amelyek a készségfejlesztésen és a kapacitásépítésen keresztül új lehetőségeket teremtenek az egyéni felemelkedéshez.
- Éghajlatváltozással szembeni ellenállóképesség: a sérülékeny helyzetben lévő közösségek rezilienciájának növelése az éghajlatváltozással, a szélsőséges időjárási eseményekkel és egyéb katasztrófákkal szemben.
- Gazdasági erőforrások és alapvető szükségletek: a gazdasági erőforrásokhoz való egyenlő jogok biztosítása, valamint az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés előmozdítása.
- Pénzügyi támogatás: a szegénységellenes programok hatékony végrehajtásához elengedhetetlen a megfelelő pénzügyi források mozgósítása és allokációja.
- Kormányzás és szakpolitika: a küzdelem keretrendszerét a megfelelő szakpolitikák, stratégiai tervezés, erőforrás-menedzsment és átfogó stratégiák kidolgozása adja.
- Társadalmi védelem: olyan szociális védelmi rendszerek fenntartása, amelyek képesek megelőzni a kockázatokat, csökkenteni a sérülékenységet és mérsékelni a társadalmi egyenlőtlenségeket.

Ezek az elemek szorosan összefüggenek: míg a kormányzati és pénzügyi háttér megteremti a kereteket, az oktatás és a szociális védelem közvetlenül az egyéni és közösségi szintű fejlődést szolgálja.

A civil szektor mindegyik pillér esetében képes a javító szándékú beavatkozásra. Banks és Hulme (2012) a civilek szerepét a szegénység kezelésében egyrészt közvetlen szolgáltatásnyújtásban látják, mint a hiánypótlás, az olyan területeken történő segítségnyújtás, mint az egészségügy, oktatás, megélhetési támogatások, pénzügyek és a környezetgazdálkodás; vagy a vészhelyzeti kezelés, a rövid távú segélyezésben és a katasztrófa védelemben való közreműködés. A civil szervezetek szerepe fontos a hátrányos helyzetű csoportok támogatásában, hogy felismerjék a szükségleteiket és hangot adjanak igényeiknek valamint szükség esetén a támogató szervezetek segítsék őket jogaik érvényesítésében.

Hoddinott és munkatársai (2001) megközelítésében a civil szervezetek, mint finanszírozók, kivitelezők vagy a két szerep kombinációjával vehetnek részt a szegénység csökkentését célzó programokban. Ferguson (2011) szerint a civil szervezetek szerepe a szegénység felszámolásában technikai, pénzügyi és politikai kihívásokra osztható. Kiemeli, hogy a civil szervezetek legfontosabb eszköze a helyi szinten szerzett tapasztalat. Hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a civil szervezetek az egyszerű

segélyezésen túl a rendszerszintű változások végrehajtásában is vállaljanak szerepet és kiemeli a civil szervezetek politikai érdekérvényesítésének fontosságát. A civil szervezetek azért lehetnek különösen hatékonyak a szegénység kezelésében, mert gyorsabb az alkalmazkodóképességük, eredményesebben tudnak új módszereket kipróbálni, közel vannak a célcsoporthoz, jobban ismerik a helyi viszonyokat (Banks & Hulme, 2012). A civilek szerepének jelentősége a szegénység kezelésében vitathatatlan, ugyanakkor a tényleges szerepük feltárása igen komplex feladat. A civilek átfogó hatásának feltérképezése egy-egy országban vagy régióban igen idő- és erőforrás-igényes feladat. Munkánk során ezen bonyolult rendszer pusztán egyetlen részelemének elemzésére vállalkozunk. A szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek számának és a nyilvánosan elérhető szegénységi adatok összefüggéseinek vizsgálatát kíséreljük meg. A Magyarországon működő számos típusú civil szervezet közül, azért a szociális szférában működőkre esett a választásunk, mert ezen szervezetek rugalmasságuk, valamint a marginális csoportokkal szembeni nagyobb befogadóképességük miatt az állami szociális ellátó rendszer kiegészítéseként, vagy akár helyettesítőjeként a hátrányos helyzetű személyeket segítő feladatokat is végeznek, így ezen szervezetek tevékenysége a leginkább meghatározó a szegénység kezelésében és a felszámolás érdekében folytatott küzdelemben (KSH, 2012). A szociális szférában működő nonprofit szervezetek a civil szféra fontos részét képezik (Kákai & Solymári, 2023). Fontos szerepet játszanak a társadalmi problémák megoldásában, valamint a rászorulókat támogatásában. Ezek a szervezetek alapítványok, egyesületek és közhasznú társaságok formájában működnek, és a szociális ellátás számos területén nyújtanak szolgáltatásokat.

Alapfeltevésünk szerint azokban a régiókban, ahol magasabb a relatív jövedelmi szegénység aránya, illetve a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, lakosságárányosan több szociális ellátással foglalkozó civil szervezetnek kellene működnie, hiszen a helyi szintű problémák megoldásában a helyi szinten kidolgozott megoldások mutatkozhatnak hatékonyak.

Módszertan

A vizsgálatokat a KSH oldalán nyilvánosan elérhető adatbázisok elemzésével hajtottuk végre. Az adatbázisokkal szemben elvárás volt, hogy az adatokat régiós bontásban tartalmazzák és lehetőség szerint minél tágabb időtávot fedjenek le.

A vizsgálati időtáv meghatározása során az adatok elérhetősége jelentett szűk keresztmetszetet. Módszertani változások miatt a tanulmány készítésének időpontjában a szegénységet mérő „relatív jövedelmi szegénység arány” és a „szegénység vagy -társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya” változók végleges számai régiós bontásban kizárólag a 2018-2023 közötti időszakra voltak elérhetőek. Az időtávot megfelelőnek találtuk az elemzéseink végrehajtásához, hiszen lehetőséget biztosít egy hat éves adatsor áttekintésére, amely magában foglalja a 2019 decemberében kitört Covid19-világjárvány időszakát is.

A vizsgálatba bevont változók adatait a KSH honlapjáról töltöttük le. A változók nevét, leírását, forrását és a letöltés dátumát a következő táblázat tartalmazza:

2. táblázat: Vizsgálatba bevont változók

Változó	Leírás	Forrás	Letöltés dátuma
Lakónépesség	Az adott területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.	Leírás: https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/nep_modsz.html Adat: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0034.html	2026.01.12.
Szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek	Nonprofit szervezetek tevékenységcsoportja.	Leírás: https://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_almenu_id=301&p_ot_id=300&p_level=1&p_obj_id=PG06 Adat: https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0041.html	2026.01.12.
Relatív jövedelmi szegénység arány	A medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya.	Leírás: https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/ele_modsz.html Adat: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0018.html	2026.01.12.
A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya	Azon személyek aránya a teljes népességben, akik vagy a relatív jövedelmi szegénység vagy a súlyos anyagi és szociális depriváció vagy a nagyon alacsony munkaintenzitás közül legalább egyben érintettek.	Leírás: https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/ele_modsz.html Adat: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0038.html	2026.01.12.

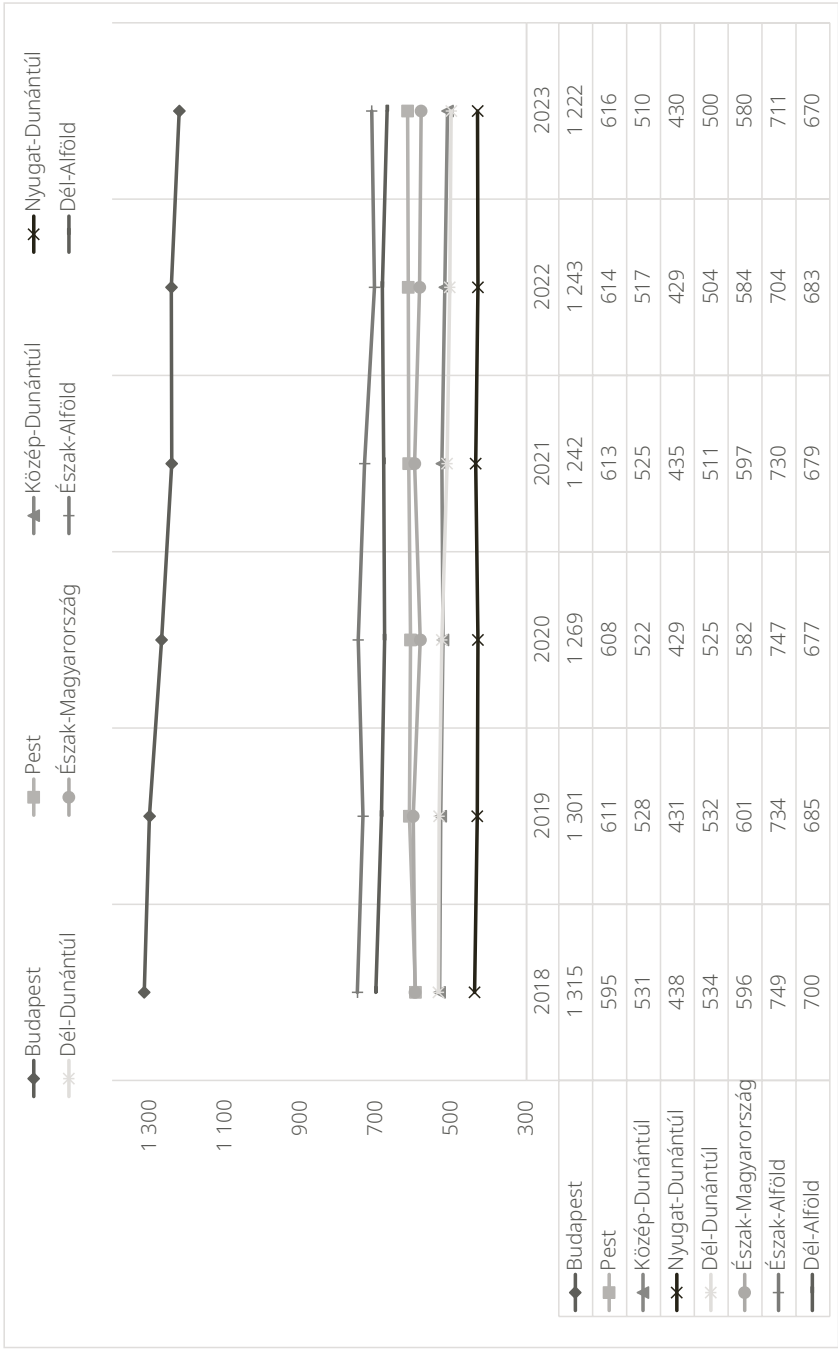
Az elemzés során megvizsgáltuk a szociális ellátásra szakosodott civil szervezetek számának, a relatív jövedelmi szegénység arány és a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek arányának időbeli alakulását régiós bontásban. Munkánk során kitértünk a változások vizsgálatára is. Elemeztük, hogyan változott a szegénység és a szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek száma a vizsgált időszakban és kimutatható-e kapcsolat a változások alapján.

Az elemzéshez a szociális szervezetek számát normalizáltuk és minden vizsgálatba bevont évre kikalkuláltuk a 10 000 főre jutó szociális ellátással foglalkozó nonprofit szervezetek számát. Ezzel kiküszöböltük, hogy az eredményeink a népességszámot tükrözzék. Függő változóként a 10 000 főre jutó szociális ellátásra szakosodott nonprofit szervezetek számát használtuk, míg a független változók a szegénységet mérő arányszámok voltak.

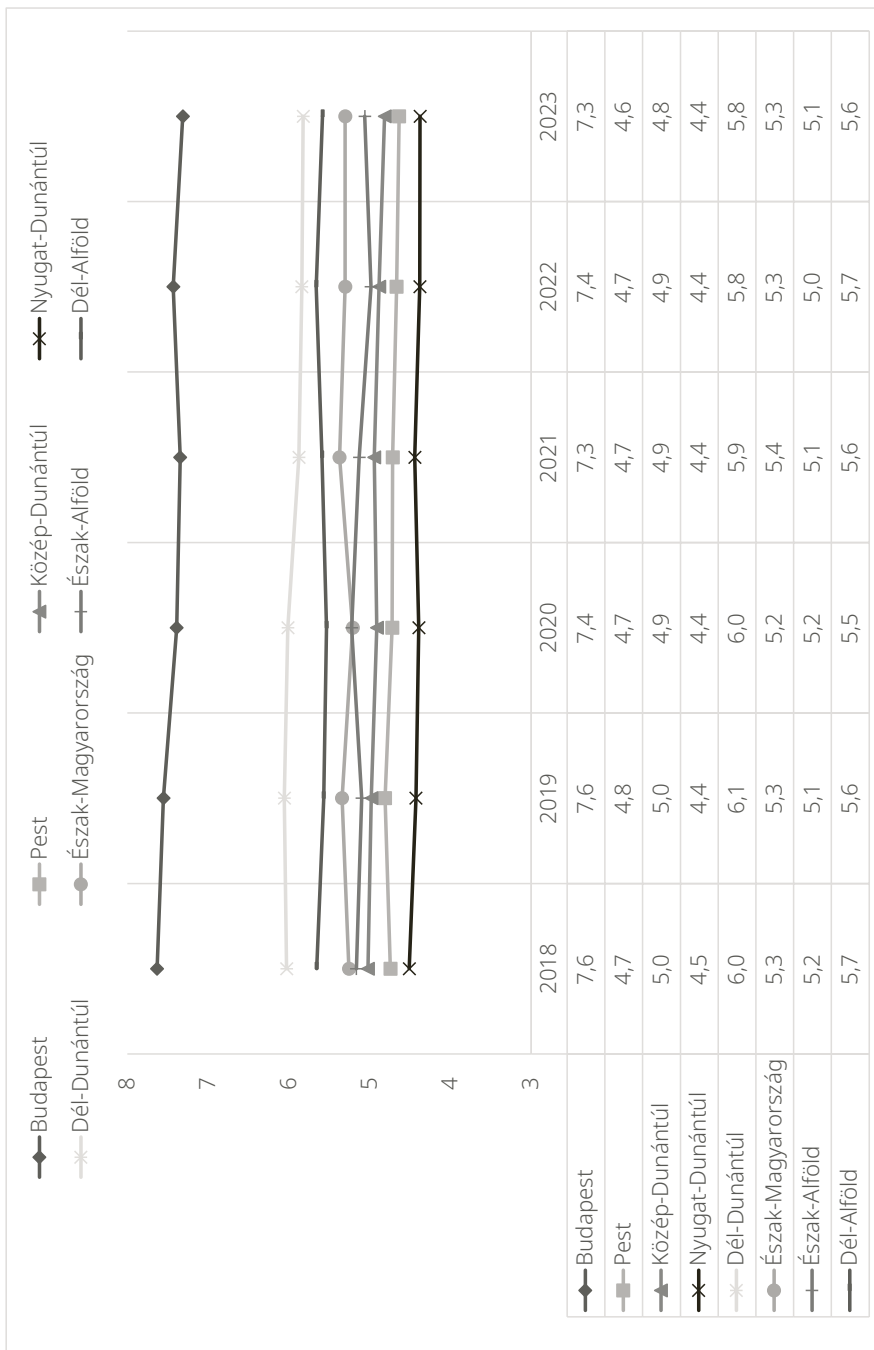
A változások megragadása érdekében minden régióra kiszámítottuk a változók évek közötti változását és a 2018 és 2023 közötti változást is, annak érdekében, hogy vizsgálhatók legyenek az évek közötti és az egész rendelkezésre álló időtáv esetén jellemző kapcsolatok. A változók közötti kapcsolatot korrelációs számítással vizsgáltuk. A korreláció és a szignifikancia kalkulációja az MS Excel programmal készült.

Eredmények

2023-ban a nonprofit szervezetek 8,6%-a tartozott a szociális ellátás tevékenység-csoportba, amelyek a szektor összes bevételének 8,1%-a felett diszponáltak (KSH, 2025). A nonprofit szervezetek száma a vizsgált 2018-2023 közötti időszakban minden évben Budapesten volt a legmagasabb és a Nyugat-Dunántúlon a legalacsonyabb. 2023-ban a budapesti szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek száma 1 222 volt, a nyugat-dunántúli érték ennek csaknem harmada 430 (1. ábra). Amennyiben a 10 000 főre jutó civil szervezetek számát vizsgáljuk, Budapest elsőse megmarad, ugyanakkor Nyugat-Dunántúl mellett Pest régió is sereghajtó minden vizsgált évben (2. ábra).

1. ábra: Szociális ellátásra szakosodott civil szervezetek számának alakulása régiós bontásban
Saját szerkesztés

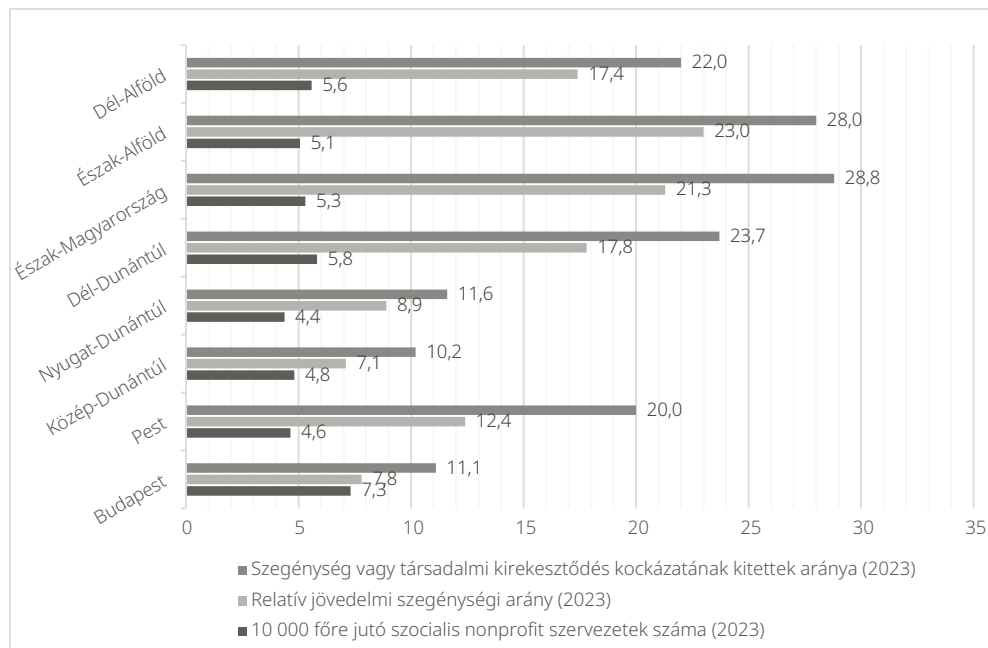
2. ábra: 10 000 főre jutó szociális ellátásra szakosodott
civil szervezetek számának alakulása régiós bontásban
Saját szerkesztés

Az egyes régiókban működő szociális ellátással foglalkozó civil szervezetek számát és a 10 000 főre jutó szervezetek számát vizsgálva is szembeötlő Budapest dominanciája. A 10 000 főre jutó civil szervezetek száma esetében a fővárosi dominancia kihat a pesti régióra, amelynek háttérében az is állhat, hogy számos a régióhoz kötődő feladatot a főváros lát el.

Ha a 10 000 főre jutó szociális nonprofit szervezetek számának és a szegénységi mutatók értékének alakulását vizsgáljuk a 2023-as évre, a grafikus ábrázolás alapján nem figyelhető meg egyértelmű kapcsolat a szociális szervezetek száma és szegénységi mutató között. A két szegénységi mutató értéke együtt mozog, ahogyan az számítási módszertanuk alapján várható is, hiszen azt a személyt érinti a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata, aki a 1) relatív jövedelmi szegénység, a 2) súlyos anyagi és szociális depriváció, valamint a 3) nagyon alacsony munkaintenzitás mutatói közül legalább egyben érintett (KSH, 2024), (3. ábra).

A korrelációszámítás eredménye sem mutatott egyik szegénységi változóval sem kapcsolatot. A relatív jövedelmi szegénység arány esetében az $r = -0,09$, a p -érték $= 0,829$, a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya esetében az $r = -0,06$, a p -érték $= 0,829$. Pusztán a régiókra jellemző szegénységet leíró mutatókat és a szociális nonprofit szervezetek számát vizsgálva, egyetlen évet figyelembe véve nem fedezhető fel szignifikáns kapcsolat.

3. ábra: 10 000 főre jutó szociális nonprofit szervezetek számának és a szegénységi mutatók alakulása 2023

Saját szerkesztés

A keresztmetszeti vizsgálatokon túl, érdemes longitudinális szemléletben is elemezni az adatokat. A több évre vonatkozó vizsgálatok esetén célszerű az egyes időszakok közötti változást vizsgálni, ami segít rávilágítani, hogy a szegénységi mutatók változása hatással van-e a szociális nonprofit szervezetek számának alakulására. A kalkuláció végrehajtásához kiszámításra került az egymást követő évekre vonatkozóan a 10 000 főre jutó szociális nonprofit szervezetek számának változása, a relatív jövedelmi szegénység arány változása és a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának változása. A korrelációs számítás eredményeit a 3. táblázat tartalmazza.

3. táblázat: Korrelációs számítás eredményei (éves változások)

Időszak	10 000 főre jutó szociális nonprofit szervezetek száma és relatív jövedelmi szegénység arány kapcsolata		10 000 főre jutó szociális nonprofit szervezetek száma és szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának kapcsolata	
	<i>r</i>	<i>p</i> -érték	<i>r</i>	<i>p</i> -érték
2019–2018	0,30	0,477	0,06	0,889
2020–2019	-0,35	0,395	-0,61	0,675
2021–2020	0,45	0,262	0,22	0,608
2022–2021	-0,33	0,382	0,22	0,601
2023–2022	0,47	0,239	0,38	0,352

Saját szerkesztés

Az eredmények rávilágítanak, hogy az éves változásokat figyelembe véve nem mutatható ki kapcsolat a szociális nonprofit szervezetek számának változása és a szegénységi mutatók változása között. Feltehetően a szegénységi problémák változását a szociális nonprofit szervezetek számának változása egyetlen év alatt nem képes lekövetni.

Ugyan ezt az összefüggést a teljes vizsgált időszakot jellemző változásokra hasonló módszerrel megvizsgálva már mindkét szegénységi mutató esetén szignifikáns pozitív kapcsolat mutatható ki. A 4. táblázat adatai alapján látható, hogy míg a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek esetén az összefüggés meggyőző ($p=0,03$), addig a relatív jövedelmi szegénység arány mutatójánál a p -érték pontosan a választott szignifikanciaszinten ($p=0,05$) helyezkedik el. A null-hipotézis elvetését és az összefüggés elfogadását ebben az esetben a két mutató eredményeinek egyirányúsága, valamint a számított korrelációs együtthatók ($r = 0,69$ és $r = 0,75$) magas értéke indokolja, amelyek együttesen robusztus kapcsolatot jeleznek a vizsgált változók között. Így kijelenthető, hogy azokban a régiókban, ahol nőtt (vagy kevésbé csökkent) a szegénység, ott nőtt (vagy kevésbé csökkent) a civil szervezetek sűrűsége is.

4. táblázat: Korrelációs számítás eredményei (teljes vizsgált időszak)

Időszak	10 000 főre jutó szociális civil szervezetek száma és relatív jövedelmi szegénység arány kapcsolata		10 000 főre jutó szociális civil szervezetek száma és szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek arányának kapcsolata	
	<i>r</i>	<i>p</i> -érték	<i>r</i>	<i>p</i> -érték
2023–2018	0,69	0,05	0,75	0,03

Saját szerkesztés

Ugyanakkor az évek közötti változásokat érdemes tételesen is megvizsgálni. A vizsgált időtávon Észak-Magyarország kivételével minden régióban csökkent a 10 000 főre jutó szociális civil szervezetek száma, annak ellenére, hogy voltak olyan régiók, ahol a relatív szegénységi jövedelmi arány nőtt (Pest, Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld) és ahol a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya emelkedett (Pest, Észak-Magyarország, Dél-Alföld). Az ország régióira vonatkozó pozitív korreláció nem jelenti azt, hogy a vizsgált változók minden régióban együtt mozognak. Pest és Dél-Alföld esetében a 10 000 főre jutó civil szervezetek száma annak ellenére csökkent, hogy a régiókban a relatív jövedelmi szegénység arány és a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya is emelkedett. Az észak-alföldi régió esetében a relatív jövedelmi szegénység arány emelkedett, míg a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya ugyan kis mértékben, de csökkent, amivel a 10 000 főre jutó civil szervezetek számának csökkenése járt együtt. Az egyetlen olyan régió, ahol a szegénységi arányszámok emelkedésével együtt járt a 10 000 főre jutó civil szervezetek számának növekedése Észak-Magyarország. Szintén kiemelendő, hogy a szociális ellátásra szakosodott civil szervezetek abszolút száma minden régióban csökkent, ami aggodalomra adhat okot és felveti a szektor mélyebb, primer adatfelvételen alapuló vizsgálatának szükségességét (5. táblázat).

Öt éves időtávon vizsgálva szociális nonprofit szervezetek száma kapcsolatot mutat a szegénységi mutatókkal, kijelenthető, hogy hosszabb időtáv figyelembe vételével a magyar civil szektor reagál a szegénységi mutatószámokban bekövetkező változásokra. Ugyanakkor a fő összefüggés mögött feltárható tendenciák további empirikus vizsgálatok szükségességére hívják fel a figyelmet. Annak feltárása, hogy civil szervezetek számának változására a szegénységi mutatókon kívül milyen egyéb okok hatottak és az egyes okok milyen súllyal estek latba, további kutatásokat igényel.

5. táblázat: A vizsgálatba bevont változók értékének különbségei 2023-2018 között

Területi egység neve	10 000 főre jutó szociális ellátásra szakosodott civil szervezetek számának különbsége 2023-2018	Relatív jövedelmi szegénységi arány különbsége 2023-2018	Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek arányának különbsége 2023-2018	Szociális ellátásra szakosodott civil szervezetek számának különbsége 2023-2018
Budapest	-0,318922243	-2,6	-6,6	-93
Pest	-0,107370971	0,1	1	21
Közép-Dunántúl	-0,207468538	-1,7	-3,9	-21
Nyugat-Dunántúl	-0,134267652	-6,2	-7,5	-8
Dél-Dunántúl	-0,205524005	-0,5	-2,4	-34
Észak-Magyarország	0,046226728	6,4	2,7	-16
Észak-Alföld	-0,104381908	3,4	-0,5	-38
Dél-Alföld	-0,073925582	3,8	3	-30

Saját szerkesztés

Összegzés

Kutatásunk a szegénységi mutatószámok és a szociális civil szervezetek számának összefüggéseit vizsgálta a 2018-2023-as időszakban. Az elemzés rávilágított, hogy a legfrissebb elérhető adatok alapján nem mutatható ki kapcsolat az egyes régiókban mért szegénységi értékek és a szociális civil szervezetek száma között. Azt feltételeztük, hogy azokban a régiókban, mint Észak-Magyarország és az Észak-Alföld, ahol a legrosszabbak a szegénységi mutatók több olyan civil szervezet működik, amelyek célja a szegénység hatásainak mérséklése. Ezzel szemben azt tapasztaltuk, hogy Budapesten található a legtöbb ilyen típusú szervezet, pedig a fővárosban a szegénységi mutatók jóval kedvezőbbek. A szociális szervezetek számát 10 000 főre kikalkulálva, ezzel kezelve a lakosságszám torzító hatását sem csökkent Budapest erőteljes dominanciája. A feltételezett kapcsolat hiánya számos megválaszolandó kérdést vet fel. Módszertani megközelítésben megkérdőjelezhető, hogy a szociális szervezetek száma valóban jó indikátora-e ezen szervezetek hatásának. Hiszen egy nagyobb, hatékonyabban működő szociális szervezet szegénység csökkentésében elért eredményei jócskán meghaladhatják a kisebb erőforrásokkal és kapacitásokkal rendelkezőkét. Budapest dominanciájára magyarázatul szolgálhat, hogy feltételezhetően számos országos hatókörű szervezet székhelye a fővárosba

van bejegyezve. Ezért habár a statisztikai adatok nem támasztják alá az előfeltevésünket és pusztán a számokra támaszkodva a szociális civil szervezetek régiós megoszlása a szegénységi adatok tükrében kiegyensúlyozatlannak tűnik, számos egyéb tényezőt kellene figyelembe venni a megbízható értékeléshez. Amennyiben adottságként tekintünk a civil szervezetek régiós megoszlására további vizsgálendő kérdésként jelentkezik, hogy vajon a szegénységi mutatók alakulását követi-e a szociális civil szervezetek számának alakulása. A változást egy évre vonatkozóan vizsgálva a 2018-2023 időszak egyetlen évében sem találtunk szignifikáns összefüggést. Ennek hátterében számos ok húzódhat meg. Egyrészt előfordulhat, hogy nincs összefüggés a szociális civil szervezetek száma és a szegénységi mutatók között, ezért a változásuk sem korrelál egymással. Másrészt a kapcsolat hiányát az is okozhatja, hogy az egy éves időtáv túlságosan rövid az alkalmazkodás valós kimutatásához, ennyi idő alatt nem zajlik le a civil szervezetek létrejötte vagy éppen megszűnése. Az eredmények alapján érdemes elgondolkodni azon, hogy azonos évek adataiban valóban pontosan látszódhat-e a szegénység és a vonatkozó civil szervezetek száma közötti összefüggés, vagy esetleg az inkább követő jellegű mintázatként várható. Ezt a feltételezést támasztja alá, hogy a teljes időszakra vonatkozó változásokat vizsgálva szignifikáns kapcsolat mutatható ki a civil szervezetek száma és a szegénységi mutatók változása között. Megállapítható, hogy öt éves időtávot vizsgálva a szegénység növekedése (vagy mérsékeltebb csökkenése) és a civil szervezetek sűrűségének emelkedése (vagy lassabb ütemű visszaszorulása) között pozitív irányú összefüggés mutatkozik a magyarországi régiókban. Hosszabb időtáv figyelembevételével Magyarországon a szociális civil szervezetek és szegénységi mutatószámok összefüggéseinek vizsgálata alapján működik a szubszidiaritás elve és a közösségi fejlesztés elmélete (De Tocqueville, 1835; European Union, 1992; Henderson & Thomas, 2013; Ife, 2013; Arapovics, 2016). Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy mindez régiós szinten látszó mintázat, amelyet annak érdekében, hogy árnyaltabb képet kaphassunk, érdemes kiegészíteni a helyi szinthez közelebb lévő adatok elemzésével.

Mint minden kutatásnak, ennek a munkának is számos limitációja létezik. Az elemzés alapjául választott területi egység (régió – NUTS2) nagyon nagy méretű területi szint. A szociális ellátó rendszer működése jellemzően nem ezen a szinten szerveződik. Vármegyei, járási, sőt települési szinten sokkal értelmezhetőbb a szociális ellátórendszer működése és kihívásai. A régiós szintű adatok vizsgálata egyrészt elfedhet – olykor akár igencsak fontos – belső különbségeket, másrészt a vizsgált problémának is egy meglehetősen elnagyolt mintázatát képes csak megragadni, különös tekintettel a kutatásnak fontos elemként megjelölt szubszidiaritás elvére.

További limitációk, hogy az elérhető adatsorok befolyásolták az elemzés időtávját, továbbá a feltételezés, hogy a szociális civil szektor szervezetei többségének céljai között szerepel a szegénység kezelése, leegyszerűsíthető lehet. Felmerül a kérdés, hogy csak és kizárólag azok a szervezetek számítanak a szegénység elleni küzdelemben, ahol a szociális fókusz van előtérben? A kirekesztődés kapcsán az oktatással,

kultúrával, sporttal, stb... foglalkozó civil szervezetek is jelentős hatással bírhatnak. Ezen szervezetek elemzésbe történő bevonása tovább árnyalhatja a kialakult képet. Munkánk további gyengése, hogy nem primer kutatási adatokon alapul.

Jövőbeli kutatási irányok

A témakör vizsgálatára vonatkozóan számos lehetséges jövőbeli kutatási irány rajzolódik ki. A civil szervezetek számának és a szegénységi adatok kapcsolatának vármegyei, járási vagy akár települési szintű vizsgálata mélyebb és megbízhatóbb eredményekkel kecsegtető irányvonal. Ehhez a népszámlálási adatokból kinyerhető szegénységi elemek szolgálhatnak alapul, illetve a TEIR rendszerben hozzáférhető, települési szinten is elérhető, a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégiában leírt és használt mutatók, illetve a Helyi Esélyegyenlőségi Programok elkészítésekor használt változók bevonása is hasznos lehet.

Érdekes kutatási kérdés annak vizsgálata, feltárható-e hasonlóság a különböző területeken működő civil szervezetek földrajzi megoszlása között. Előfordulhat, hogy a mintázat univerzális és nem a jelen tanulmányban vizsgált függő változóhoz kapcsolódik.

További vizsgálatot érdemlő kérdés, hogy értelmezhető-e a szegénység elleni küzdelem kizárólag a szociális fókuszú szervezetek tevékenységeként, vagy a társadalmi inklúzió sikere a multidiszciplináris (pl.: szociális, kulturális, sport, oktatás stb...) hálózatok együttműködésének függvénye?

Külön elemzést érdemel, hogy a fővárosra vonatkozó adatok miként értelmezhetők tágabb régiós vagy akár országos metszetben. Szintén érdekes lehet annak vizsgálata, hogy az egyes régiók civil szervezetei milyen pénzügyi és humán erőforrásokkal rendelkeznek.

Perspektivikus jövőbeli kutatási irány a statisztikai adatok másodelemzése alapján feltárt témakörök kvalitatív eszközökkel, esettanulmányokkal, szakértői interjúkkal történő további vizsgálata. Egy kvalitatív kutatás tudna választ adni arra a kérdésre, hogy a szociális szervezetek jelenlegi régiós megoszlásának hátterében milyen okok húzódnak meg és ez a megoszlás ideálisnak, magyarázhatónak tekinthető-e? Rendszben vannak-e a hazai szociális ellátásra fókuszáló civil szektor fundamentumai? A szektor civil szervezeteinek számbeli csökkenése a demográfiai változásokra és a szegénységi helyzet alakulására adott reakció, vagy azt ettől független okok, pl. a pénzügyi támogatás hiányosságai, esetleg humán erőforrás problémák okozzák?

Bízunk benne, hogy eredményeink, korlátjaik ellenére is hasznosnak bizonyulnak a civil szféra szereplői, szakértői és a döntéshozók számára, továbbá kiinduló pontként szolgálhatnak a témában kibontakozó tudományos diskurzustól.

Források

- Arapovics, M. (2016). A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. *Kulturális Szemle*, 3(2), 6-54. https://www.kulturalisszemle.hu/storage/app/media/lapszamok/KSZ_2016_2.pdf
- Aschauer, W., & Málovics, É. (2012). Az érdemtelen szegénység, mint társadalmi viszony. *Competitio*, 11(2), 43-60. <https://doi.org/10.21845/comp/2012/2/3>
- Banks, N., & Hulme, D. (2012). *The role of NGOs and civil society in development and poverty reduction* (BWPI Working Paper No. 171). Brooks World Poverty Institute, University of Manchester. <https://ssrn.com/abstract=2072157>
- De Tocqueville, A. (1835). *Demokrácia Amerikában – a civil társadalom és helyi kezdeményezések szerepéről*. Európa Könyvkiadó.
- European Commission (Eurostat). (2026). *Living conditions in Europe - poverty and social exclusion. Publications Office of the EU*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion
- European Union. (1992, February 7). *Treaty on European Union (Maastricht Treaty)*. https://www.cvce.eu/content/publication/2002/4/9/2c2f2b85-14bb-4488-9ded-13f3cd04de05/publishable_en.pdf
- Ferguson, C. (2011). Enhancing the role of NGOs and civil society in poverty alleviation: Challenges and opportunities. <https://www.ilo.org/media/download>
- Gábos, A., & Tóth, I. G. (2024). *A foglalkoztatás és a szegénység alakulásának összefüggései az Európai Unió országaiban és Magyarországon*. 135-156. In Társadalmi Riport 2024. TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. ISSN 2631-1070, <https://tarki.hu/tarsadalmi-riport>
- Henderson, P., & Thomas, D. N. (2013). *Skills in neighbourhood work* (4th ed.). Routledge.
- Hoddinott, J., Adato, M., Besley, T., & Haddad, L. (2001, január). *Participation and poverty reduction: Issues, theory, and new evidence from South Africa* (FCND Discussion Paper No. 98). International Food Policy Research Institute. <https://ageconsearch.umn.edu/record/16327>
- Horeczki, R. (2023). A szegénység kisvárosi dimenziói Magyarországon. *Metszetek*, 12(2), 115–136. <https://doi.org/10.56699/MT.2023.2.2>
- Ife, J. (2013). *Community development: Community-based alternatives in an age of globalisation* (3th ed.). Pearson Education.
- Innovációs és Technológiai Minisztérium. (2021). *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030*. <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyar-nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia-2030>
- Kákai, L., & Solymári, D. (2023). Szociális célú szervezetek Magyarországon a krízisek időszakában. *Civil Szemle*, 20(3), 115–143.
- Koós, B. (2015). A szegénység és depriváció a magyar településállományban az ezredfordulót követően – avagy kísérlet a települési deprivációs index létrehozására. *Tér és Társadalom*, 29(1), 53–68. <https://doi.org/10.17649/TET.29.1.2681>
- Kopint-Tárki Zrt. (2020). *A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (MNTFS) érvényesülésének értékelése: Értékelő jelentés*. Kopint-Tárki. <https://kopint-tarki.hu/a-magyar-nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia-ervenyesulesenek-ertekelese/>

- KSH (2012). *A nonprofit szektor szerepe a régiókban*. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/nonprofitregio.pdf>
- KSH (2025). *Helyzetkép, 2024 – Nonprofit szektor*. <https://www.ksh.hu/kiadvanyok/helyzetkep/2024/#/kiadvany/nonprofit-szektor>
- KSH (2025). *Fenntartható fejlődés indikátorai*. <https://ksh.hu/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai/2024/>
- Lakatos, J. (2025). Magyarországi munkapiac, 2024–2025. 11-24. In Herman, Z. & Czaller, L. (szerk.), *Munkaerőpiaci Tükör 2025*. ELTE Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont. <https://kti.krtk.hu/publikacio/munkaeropiacy-tukor-2025/>
- Leal Filho, W., Lovren, V. O., Will, M., Salvia, A. L., & Frankenberger, F. (2021). Poverty: A central barrier to the implementation of the UN Sustainable Development Goals. *Environmental Science & Policy*, 125, 96-104.
- Moatsos, M. (2024). Global poverty: A Review of Measurement, Levels, and Trends in a Historical Perspective. *Journal of Economic Surveys*, 39(2), 706–766. <https://doi.org/10.1111/joes.12644>
- Pogge, T. (2017). Fighting global poverty. *International Journal of Law in Context*, 13(4), 512–526. <https://doi.org/10.1017/S1744552317000428>
- Rainey, S., Wakunuma, K., & Stahl, B. (2016). Civil Society Organisations in Research: A Literature-Based Typology. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 28(5), 1988–2010. <https://doi.org/10.1007/s11266-016-9816-y>
- Spicker, P. (2007). Definitions of poverty: twelve clusters of meaning. *Poverty: An international glossary*, 229-239.
- Tátrai, A. (2022). Magyarország szegénységi térképe. 261-282. In Kolosi, T., Szelényi, I., & Tóth, I. G. (szerk.), *Társadalmi Riport 2022*. TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. ISSN 2631-1070, <https://tarki.hu/tarsadalmi-riport>
- Tátrai, A. (2025). Jövedelmi szegénység és súlyos anyagi depriváció Magyarországon: Szegénységi indikátorok járási szintű becslései. *Socio.hu*, 15(1), 55–75. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2025.1.55>
- Townsend, P., & Gordon, D. (Eds.). (2002). *World Poverty: New policies to defeat an old enemy*. Policy Press.
- UNDP (United Nations Development Programme). (2025). *2025 Global Multidimensional Poverty Index (MPI): Overlapping Hardships: Poverty and Climate Hazards*. New York.
- United Nations. (é. n.). *Ending poverty*. <https://www.un.org/en/global-issues/ending-poverty>
- Vllasaj, K., Szabados, G. N., Bába-Bácsné, E., & Orbán, S. G. (2022). A review of civil society organizations concepts through content analysis. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 13(35), 89–107. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.11/29/5>
- World Bank (2025). *Multidimensional Poverty Measure database*. <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/multidimensional-poverty-measure>
- World Bank. (é. n.). *Measuring Poverty*. <https://www.worldbank.org/en/topic/measuringpoverty>